

technykh dystsyplin do zastosuvannya STEM-tekhnohii [Theoretical and methodological foundations of training pre-service teachers of natural and mathematical disciplines for applying STEM technologies] (V. V. Osadchyi, Ed.). Ailant. [in Ukrainian]

4. Hrynevych, L. M., Morze, N. V., & Boiko, M. A. (2020). Naukova osvita yak osnova formuvannya innovatsiinoi kompetentnosti v umovakh tsyfrovoi transformatsii suspilstva [Science education as a basis for forming innovative competence under digital transformation of society]. Information Technologies and Learning Tools. 77(3). S. 1–26. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3980> [in Ukrainian]

5. Marushko, L., Hrechko, A., Truskavetska, I., Nakonechna, O., & Korshevniuk, T. (2023). Building readiness of future natural science teachers for professional activities using STEM tools. Revista de la Universidad del Zulia. 14(41). P. 29–58. DOI: <https://doi.org/10.46925/rdluz.41.03>

6. Morze, N. V., & Strutynska, O. V. (2021). STEAM competence for teachers: Features of model development. In E-learning in the Time of COVID-19 (Vol. 13, pp. 187–198). Studio-Noa. DOI: <https://doi.org/10.34916/el.2021.13.16> [in English]

7. Berisha, F., & Vula, E. (2024). Introduction of integrated STEM education to pre-service teachers through collaborative action research practices. International Journal of Science and Mathematics Education. №22. P. 1127–1150. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10763-023-10417-3> [in English]

8. Bowen, R. S. (2022). Student perceptions of “critical thinking”: Insights into clarifying an amorphous construct. Chemistry Education Research and Practice, №23. P. 725–741. DOI: <https://doi.org/10.1039/D2RP00097K> [in English]

9. Costantino, L., & Barlocco, D. (2019). Teaching an undergraduate organic chemistry laboratory course with a tailored problem-based learning approach. Journal of Chemical Education. 96(5). P. 888–894. DOI: <https://doi.org/10.1021/acs.jchemed.8b01027> [in English]

10. Danczak, S. M., Thompson, C. D., & Overton, T. L. (2017). ‘What does the term critical thinking mean to you?’ A qualitative analysis of chemistry undergraduate, teaching staff and employers’ views of critical thinking. Chemistry Education Research and Practice. 18(3). P. 420–434. DOI: <https://doi.org/10.1039/C6RP00249H> [in English]

11. Flynn, A. B. (2014). How do students work through organic synthesis learning activities? Chemistry Education Research and Practice. 15(4). P. 747–762. DOI: <https://doi.org/10.1039/C4RP00143E> [in English]

12. Kürti, L., & Czako, B. (2005). Strategic applications of named reactions in organic synthesis: Background and detailed mechanisms. Elsevier Academic Press. [in English]

13. Linda, D., & Arianingrum, R. (2025). A systematic literature review: How the implementation of STEM enhances critical thinking skills in chemistry education? Indonesian Journal of Educational Research and Review. 8(1). P. 190–209. DOI: <https://doi.org/10.23887/ijerr.v8i1.84793> [in English]

14. Vogel, P., & Houk, K. N. (2019). Organic chemistry: Theory, reactivity and mechanisms in modern synthesis. Wiley-VCH. [in English]

15. Weaver, M. G., Samoshin, A. V., Lewis, R. B., & Gainer, M. J. (2016). Developing students’ critical thinking, problem solving, and analysis skills in an inquiry-based synthetic organic laboratory course. Journal of Chemical Education. 93(5). P. 847–851. DOI: <https://doi.org/10.1021/acs.jchemed.5b00678> [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БАРУС Маріанна – кандидат хімічних наук, доцент, доцент кафедри хіміко-біологічної освіти здоров’я людини Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: органічний синтез, методика викладання хімії у закладах вищої освіти.

КОЧУБЕЙ Олена – доктор філософії, старший викладач кафедри хіміко-біологічної освіти здоров’я людини Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: методика навчання хімії, STEM-освіта, розвиток критичного мислення майбутніх учителів хімії, екологічна освіта.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

BARUS Marianna – Candidate of Chemical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Department of Chemical and Biological Education and Human Health of Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University.

Scientific interests: organic synthesis, methodology of teaching chemistry in higher education institutions.

KOCHUBEI Olena – Doctor of Philosophy, Senior Lecturer of Department of Chemical and Biological Education and Human Health of Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University.

Scientific interests: chemistry teaching methodology, STEM education, development of critical thinking of future chemistry teachers, environmental education.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2026 р.

Стаття прийнята до друку 01.09.2026 р.

УДК 378.147:796.42.071.43

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-224-548-553

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ХРИСТОВА Тетяна –

доктор біологічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики фізичного виховання Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1621-695X>

e-mail: fizreabznu@gmail.com

ОСАДЧЕНКО Тетяна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури та спорту Уманського національного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2198-7206>

e-mail: taniasudjba@gmail.com

ТУЛАЙДАН Вікторія –

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання державного вищого навчального закладу

«Ужгородський національний університет»

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2110-8171>

e-mail: tulaydan.viktoria@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ

Значних перетворень сьогодні потребує професійна підготовка сучасних фахівців галузі фізичної культури і спорту, що зумовлено необхідністю оновлення та удосконалення програм підготовки майбутніх фахівців з урахуванням інноваційних технологій тренування в спорті та навчання. Професійна діяльність фахівців з фізичної культури та спорту висуває в сучасних умовах особливі вимоги до таких фахівців. У статті виокремлено найбільш значущі.

Розкрито основні складники професійної діяльності фахівців фізичної культури і спорту. У навчанні майбутніх спеціалістів фізичної культури і спорту на компетентнісний підхід спирається освітня парадигма України. І професійна підготовка фахівців окресленої сфери передбачає розвиток додаткових та основних компетентностей у процесі навчання, що має забезпечити багатогранність структури навичок здобувачів вищої освіти та їх вмінь. Сучасна підготовка фахівців фізичної культури і спорту потребує підвищення рівня практичної орієнтованості навчання, а не тільки оновлення теоретичного складника, що доволі актуально сьогодні. У процесі підготовки фахівців фізичної культури і спорту можливо реалізувати зазначене за рахунок упровадження особистісно орієнтованого та професійно орієнтованого підходів.

У статті окреслено специфічні особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, що пов'язані з формуванням у студентів: готовності до здійснення різних верств населення фізичного виховання; орієнтації на цінності фізичної культури і спорту; здатності до сприяння здоровому способу життя кожної особистості; готовності до забезпечення можливостей досягнення спортивних результатів тощо. При навчанні майбутніх фахівців фізичної культури і спорту відмінною особливістю є також те, що, такі студенти, як правило, поєднують із освітою у ЗВО власну спортивно-орієнтовану діяльність.

Прописано наукові основи сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Названо принципи професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Виокремлено педагогічні чинники, які найбільше впливають на якість фахової підготовки майбутніх спеціалістів.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні фахівці фізичної культури і спорту, заклади вищої освіти, сучасні підходи, складники професійної діяльності, інноваційні технології.

KHRYSTOVA Tetiana –

Doctor of Biological Sciences, Professor, Professor of the Department of Theory and Methodology of Physical Education of Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1621-695X>
e-mail: fizreabznu@gmail.com

OSADCHENKO Tetiana –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Physical Education and Sports Uman National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2198-7206>
e-mail: tanciasudjba@gmail.com

TULAYDAN Victoria –

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Physical Education, State University «Uzhhorod National University»
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2110-8171>
e-mail: tulaydan.viktoria@gmail.com

FEATURES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE: MODERN APPROACHES

Significant transformations are required today in the professional training of modern specialists in the field of physical culture and sports, which is due to the need to update and improve the training programs of future specialists taking into account innovative technologies of training in sports and education. The professional activity of specialists in physical culture and sports in modern conditions places special demands on such specialists. The article highlights the most significant.

The main components of the professional activity of specialists in physical culture and sports are revealed. In the training of future specialists in physical culture and sports, the educational paradigm of Ukraine is based on a competency-based approach. And professional training of specialists in the outlined field involves the development of additional and basic competencies in the learning process, which should ensure the multifaceted structure of skills of higher education applicants and their abilities. Modern training of physical culture and sports specialists requires an increase in the level of practical orientation of training, and not only updating the theoretical component, which is quite relevant today. In the process of training physical culture and sports specialists, it is possible to implement the above by introducing personally oriented and professionally oriented approaches.

The article outlines the specific features of the professional training of future physical culture and sports specialists, which are associated with the formation of students: readiness to implement physical education in different segments of the population; orientations on the values of physical culture and sports; ability to promote a healthy lifestyle for each individual; readiness to provide opportunities for achieving sports results, etc. When training future physical culture and sports specialists, a distinctive feature is also the fact that such students, as a rule, combine their own sports-oriented activities with education in higher education institutions.

The scientific foundations of modern professional training of future specialists in physical culture and sports are prescribed. The principles of professional training of future specialists in physical culture and sports are named. The pedagogical factors that most influence the quality of professional training of future specialists are identified.

Keywords: professional training, future specialists in physical culture and sports, higher education institutions, modern approaches, components of professional activity, innovative technologies.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Значних перетворень зазнає сьогодні вища

освіта України. Це пов'язано із невідповідністю галузі фізичної культури і спорту якості вищої освіти

сучасних вимогам. Потребує модернізації професійна підготовка сучасних фахівців галузі фізичної культури і спорту, що зумовлено необхідністю оновлення та удосконалення програм підготовки майбутніх фахівців з урахуванням інноваційних технологій тренування в спорті та навчання.

Модернізація процесу підготовки студентів спирається неодмінно на вивчення особливостей імплементації інновацій та впровадження інноваційних технологій навчання в процес спортивної підготовки. Бо рушійною силою якісних перетворень в освіті є саме інновації, що спрямовані на вдосконалення в спорті тренувального процесу, а також діяльності фахівців. Саме швидкість технологічного розвитку у світі зумовила потребу у формуванні в майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту навичок та умінь взаємодіяти, вивчати, впроваджувати у сфері спортивної підготовки сучасні інновації [3].

За даними Національної академії медичних наук України, за останні 10 років зросла на 27 % захворюваність дітей шкільного віку в Україні. Більше 30 % дітей налічується у перших класах, що мають хронічні захворювання, але вже у п'ятому класі цей відсоток зростає до 50 % і до дев'ятого класу підвищується до 64 %. Сьогодні в Україні відносно здоровими є лише 6–10 % підлітків від 12 до 18 років. Невід'ємною частиною культури народу й національної історії є фізична культура і спорт, що сприяють досягненню довголіття, гармонійному розвитку особистості, здоровому способу життя [4]. Проблема ведення здорового способу життя, підтримки і формування рівня фізичної активності людини, пропаганда спортивно-оздоровчої діяльності є необхідною в сучасному суспільстві, а тому професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти України є сьогодні актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему вдосконалення у майбутніх фахівців різної спрямованості професійної підготовки досліджували І. Бех, С. Гончаренко, М. Гриньова, Р. Гуревич, І. Зязюн, Н. Ничкало, В. Сидоренко, С. Сисоева та ін. Питання вдосконалення професійної підготовки фахівців фізичної культури та спорту розкривали в наукових дослідженнях науковці: М. Буренко, О. Ігнатюк, Ю. Коновал, І. Луценко, М. Лянной, Д. Переплютчиков, С. Резнік, П. Рибалко, О. Романовський, О. Салівон, Л. Сущенко та ін.

Мета дослідження: з'ясування особливостей професійної підготовки в закладах вищої освіти України майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійну підготовку майбутніх фахівців фізичної культури і спорту розглядають як:

- створення у ЗВО належних умов та освітнього інноваційного середовища для цілеспрямованого розвитку і формування в майбутніх фахівців фахової компетентності, що визначають здатність до інноваційної сучасної професійної діяльності;
- професійну підготовленість випускників – результат освітнього процесу до фахової діяльності;
- неперервний процес набуття студентами необхідного рівня освіченості.

Професійна діяльність фахівців з фізичної культури та спорту висуває в сучасних умовах особливі вимоги до таких фахівців. Назвемо найбільш значущі:

- теоретичні знання організації освітнього процесу;
- володіння комплексом навичок і умінь та врахування індивідуальних і вікових особливостей студентів, розвиток фізичних здібностей кожної особистості;
- використання ефективних засобів в навчально-тренувальному процесі для досягнення спортивного результату – максимально можливого;
- аналіз прогнозування результатів та педагогічних фактів навчально-тренувальної діяльності;
- спрямованість на підвищення професійної майстерності, постійне самовдосконалення.

Основними складниками професійної діяльності фахівців фізичної культури і спорту П. Рибалко вважає: фізкультурно-спортивну діяльність (інструктивно-педагогічну, пізнавальну, організаторську, суддівську, пропагандистську); мотиваційно-ціннісні орієнтири, що виявляються в умінні мотивувати потреби, прагнення досягти спортивних вершин; свої інтереси, переконання, самодисципліну, самовдосконалення та самовиховання, що виявляються у спортивній власній досконалості [6].

У навчанні майбутніх спеціалістів фізичної культури і спорту на компетентнісний підхід спирається освітня парадигма України. І професійна підготовка фахівців окресленої сфери передбачає розвиток додаткових та основних компетентностей у процесі навчання, що має забезпечити багатогранність структури навичок здобувачів вищої освіти та їх вмінь.

Сприяти, через впровадження інноваційних технологій, пошуку шляхів удосконалення процесу підготовки має сучасна професійна підготовка фахівців у закладах вищої освіти, що має орієнтуватися не лише на цифровізацію освітнього процесу та фундаментальні знання студентів. Майбутнім фахівцям, з огляду на основи спортивного тренування, слід сформувати, через використання і споживання в професійній діяльності інноваційних технологій, розуміння потреби в постійному вдосконаленні навичок та знань. Вивчення у тренувальному процесі інновацій сприятиме вдосконаленню освітніх програм з підготовки фахівців сфери фізичної культури і спорту [3]. Водночас, не відкидає важливості засвоєння традиційних навичок, умінь, знань компетентнісний підхід, адже саме вони продовжують відігравати у професійній діяльності фахівців значну роль. Сучасна підготовка фахівців фізичної культури і спорту потребує підвищення рівня практичної орієнтованості навчання, а не тільки оновлення теоретичного складника, що доволі актуально сьогодні [1]. У процесі підготовки фахівців фізичної культури і спорту можливо реалізувати зазначене за рахунок упровадження особистісно орієнтованого та професійно орієнтованого підходів.

Особистісно орієнтований підхід характеризується тим, що зміщує на здобувача вищої освіти фокус процесу освіти, його напрямки розвитку й внутрішні стимули. Такий підхід змінює кардинально роль освітнього процесу, перетворюючи його на пізнавальну самостійну діяльність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, які виконують професійні та навчальні завдання за підтримки педагога.

В інтеграції із компонентами професійної підготовки академічних дисциплін полягає суть професійно орієнтованого підходу. Цей підхід є оптимальним для забезпечення системного зв'язку і формування професійних стійких компетентностей

між специфікою майбутньої професійної діяльності та теоретичними знаннями.

Виокремлюють такі технології професійно орієнтованого навчання у сучасній педагогічній науці:

- проєктні технології, які дають змогу студентам конструювати самостійно й застосовувати професійні власні та практично орієнтовані навички;
- ігрові технології, що засновані на застосуванні імітаційних навчально-рольових ігор;
- евристичні технології освітнього процесу, що створюють інноваційні умови з метою організації процесів мислення, що є продуктивними і які створюють умови для інтенсифікації процесу генерування ідей;
- технології контекстного навчання, за допомогою яких легко удосконалити процес професійної освіти [2].

Назвемо специфічні особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, що пов'язані з формуванням у студентів: готовності до здійснення різних верств населення фізичного виховання; орієнтації на цінності фізичної культури і спорту; здатності до сприяння здоровому способу життя кожної особистості; готовності до забезпечення можливостей досягнення спортивних результатів тощо. При навчанні майбутніх фахівців фізичної культури і спорту відмінною особливістю є також те, що, такі студенти, як правило, поєднують із освітою у ЗВО власну спортивно-орієнтовану діяльність [5].

Професійна підготовка до науково-педагогічної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є багатокомпонентним цілісним процесом, що забезпечує формування ціннісних орієнтацій, системи професійних умінь, навичок, знань необхідних для результативної роботи. Вона охоплює інтеграцію практичного педагогічного досвіду, теоретичних положень педагогічної науки, здатності застосовувати інноваційні технології освітнього процесу та дослідницької діяльності. Студенти опановують методики активізації до формування мотивації, самостійного навчання, проведення занять та спортивних заходів із використанням педагогічних сучасних технологій.

Науковими основами сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є: спирання на інноваційні парадигми освіти – компетентнісний підхід, студентоцентроване навчання, освітні результати; інтеграція психологічних, педагогічних, спортивно-методичних і біологічних знань; відповідність Національній рамці кваліфікацій; орієнтація на міжнародні стандарти підготовки (UNESCO, WHO, EU Standards for Sport Education).

Назвемо принципи професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є: науковість (опанування методів та методології наукових досліджень); міждисциплінарність (ІТ-технології, фізична культура і спорт, педагогіка); практична спрямованість (педагогічна практика з науковою складовою); індивідуальна траєкторія навчання (наукові гуртки здобувачів вищої освіти, вибіркові дисципліни); академічна доброчесність (етика досліджень, коректне цитування, антиплагіат).

Одним із ключових компонентів професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є змістово-теоретичний компонент, який передбачає засвоєння з професійно-орієнтованих навчальних дисциплін фундаментальних знань.

На формування педагогічних умінь, організаційних навичок, професійної майстерності, розвит-

ку в процесі науково-педагогічної практики культури педагогічної взаємодії спрямований практико-орієнтований компонент професійної підготовки фахівців.

Дослідницький компонент, що забезпечує розвиток здатності до логічного мислення, критичного аналізу, наукового пошуку, інтерпретації і представлення результатів досліджень у науковому просторі – є важливою складовою освітнього процесу вищої школи.

Від певних умов залежить успішність формування готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до науково-педагогічної діяльності серед яких головними є: наявність освітнього інноваційного сучасного середовища; інтеграція наукових досліджень, теорії та практики; створення умов для творчості та самореалізації; педагогічне наставництво; дослідницька етика і академічна доброчесність. Освітній процес варто структурувати так, щоб одночасно студенти розвивали отримані знання через власну дослідницьку діяльність, здобували і закріплювали теоретичні знання під час практики. Якість підготовки фахівців підвищує використання інноваційних технологій (тренінгові методики, мультимедійні засоби, цифрові платформи), створені спортивні комплекси та лабораторії, оновлене програмне забезпечення.

Виокремимо педагогічні чинники, які найбільше впливають на якість фахової підготовки майбутніх спеціалістів: компетентність науково-педагогічних працівників, їхня методична культура, професійний рівень, вміння застосовувати сучасні технології навчання; сучасні освітні технології та інноваційні підходи: менторинг та коучинг (сучасні форми педагогічної взаємодії); інтерактивні методи: проєктне навчання, кейс-метод, моделювання ситуацій, тренінги; створення електронного портфоліо; використання мобільних додатків; використання інтерактивних методів навчання: моделювання педагогічних ситуацій, дискусії, ділові та рольові ігри, тренінги розвитку комунікативних якостей; освоєння цифрових сучасних платформ, дистанційних технологій, інтерактивних методів навчання, засобів контролю за станом здоров'я, урахування наукових інтересів здобувачів та індивідуальних потреб студентів, рівня їх підготовки, індивідуалізація освітнього процесу; позитивна мотивація до фахової діяльності, прагнення до професійного зростання, інтерес до науки; реалізація міждисциплінарного підходу, комбінація знань із різних галузей (психології, педагогіки, адаптивного спорту, біомеханіки, фізіології, анатомії).

Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до фахової діяльності характеризується збалансованістю практичних умінь, наукових компетенцій, теоретичних знань, що формує висококваліфікованих фахівців, здатних проводити дослідницьку роботу впливати на розвиток сфери через управлінську діяльність і викладання.

Педагогічна майстерність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту включає: уміння логічно й чітко викладати фаховий матеріал; управління групою; володіння методикою організації навчання; формування здоров'язбережувальних компетентностей здобувачів, застосування диференційованого навчання та інклюзивних принципів навчання. Отже, підготовка фахівців фізичної культури і спорту до фахової діяльності є комплексним і багатовимірним процесом, що включає інноваційний, методичний, змістовий, практичний, дослідницький компоненти. Сучасний фахівець повинен бути здатним до

впровадження та створення освітніх і ефективних тренувальних програм, володіти педагогічною майстерністю, цифровою грамотністю, науково-дослідницькою культурою, навичками комунікації [7].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Сьогодні модернізації потребує професійна підготовка сучасних фахівців галузі фізичної культури і спорту, що зумовлено необхідністю оновлення та удосконалення програм підготовки майбутніх фахівців з урахуванням інноваційних технологій тренування в спорті та навчання. Модернізація процесу підготовки студентів спиратиметься неодмінно на вивчення особливостей імплементації інновацій та впровадження інноваційних технологій навчання в процес спортивної підготовки, а тому професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти України є сьогодні актуальною. Професійна діяльність фахівців з фізичної культури та спорту висуває в сучасних умовах особливі вимоги до таких фахівців. У статті виокремлено найбільш значущі. Розкрито основні складники професійної діяльності фахівців фізичної культури і спорту.

Сучасна підготовка фахівців фізичної культури і спорту потребує підвищення рівня практичної орієнтованості навчання, а не тільки оновлення теоретичного складника, що доволі актуально сьогодні. У процесі підготовки фахівців фізичної культури і спорту можливо реалізувати зазначене за рахунок упровадження особистісно орієнтованого та професійно орієнтованого підходів. У статті окреслено специфічні особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, що пов'язані з формуванням у студентів: готовності до здійснення різних верств населення фізичного виховання; орієнтації на цінності фізичної культури і спорту; здатності до сприяння здоровому способу життя кожної особистості; готовності до забезпечення можливостей досягнення спортивних результатів тощо. При навчанні майбутніх фахівців фізичної культури і спорту відмінною особливістю є також те, що, такі студенти, як правило, поєднують із освітою у ЗВО власну спортивно-орієнтовану діяльність.

Прописано наукові основи сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Названо принципи професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Виокремлено педагогічні чинники, які найбільше впливають на якість фахової підготовки майбутніх спеціалістів.

Перспективою подальших досліджень є удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, теоретичне обґрунтування способів цифровізації їх підготовки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гушин В. М., Приходько І. В., Корчагін М. В. та ін. Особливості організації фахової передвищої освіти спортивного спрямування. *Педагогічна Академія: наук. записки*. 2025. 17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15454093>
2. Гушин В., Корчагін М., Ольховий О., Приходько І. Визначення підходів до вдосконалення фахової передвищої освіти спортивного профілю. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2025. 3(71). С. 9–14. DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2025-03-09-14>
3. Луценко І. М., Коновал Ю. М., Буренко М. С. Професійна підготовка тренерів та фахівців у галузі фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти України: сучасні підходи та виклики. *Академічні візії*. 2024. (37). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14056764>

4. Лянной М., Рибалко П., Ганчева В., Красілов А. Методика управління фізкультурно-оздоровчою діяльністю в сучасних закладах середньої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. 4 (88). С. 280–289. DOI: [10.24139/2312-5993/2019.04/280-289](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2019.04/280-289)

5. Резнік С.М., Євтифіїв А.С. Сутність професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих і спортивних заходів. *Імідж*. 2025. 1(220). С. 36–39. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1\(220\)-36-39](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1(220)-36-39)

6. Рибалко П. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до подальшої фахової діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. 9 (93). С. 235–244. DOI: [10.24139/2312-5993/2019.09/235-244](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2019.09/235-244)

7. Сущенко Л. П., Джури́нський П. Б., Філатова З. І., Чустрак А. П., Царенко К. В., Ладика П. І. Особливості професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту до науково-педагогічної діяльності. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 15. 2025. 11(198). С. 204–208. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11\(198\).41](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11(198).41)

REFERENCES

1. Hushchyn, V. M., Prykhod'ko, I. V., Korchahin, M. V. та ін. (2025). Osoblyvosti orhanizatsiyi fakhovoyi peredvyshchoyi osvity sportyvnoho spryamuvannya [Peculiarities of the organization of professional pre-higher education of a sports orientation]. *Pedahohichna Akademiya: nauk. zapysky*. №17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15454093> [in Ukrainian]
2. Hushchyn, V., Korchahin, M., Ol'khovyy, O., Prykhod'ko, I. (2025). Vyznachennya pidkhodiv do vdoskonalennya fakhovoyi peredvyshchoyi osvity sportyvnoho profilu [Determination of approaches to improving professional pre-higher education of a sports profile]. *Fizychne vykhovannya, sport i kul'tura zdorov'ya u suchasnomu suspil'stvi*. 3(71). S. 09–14. DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2025-03-09-14> [in Ukrainian]
3. Lutsenko, I. M., Konoval, YU. M., Burenko, M. S. (2024). Profesiyna pidhotovka treneriv ta fakhivtsiv u haluzi fizychnoyi kul'tury i sportu v zakladakh vyshchoyi osvity Ukrainy: suchasni pidkhody ta vyklyky [Professional training of trainers and specialists in the field of physical culture and sports in higher education institutions of Ukraine: modern approaches and challenges]. *Akademichni vizyiyi*. (37). 2024. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14056764> [in Ukrainian]
4. Lyannoy, M., Rybalko, P., Hancheva, V., Krasilov, A. (2019). Metodyka upravlinnya fizkul'turno-ozdorovchoyu diyal'nistyu v suchasnykh zakladakh seredn'oyi osvity [Methodology for managing physical culture and health activities in modern secondary education institutions]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnolohiyi*. 4 (88). S. 280–289. DOI: [10.24139/2312-5993/2019.04/280-289](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2019.04/280-289). [in Ukrainian]
5. Reznik, S.M., Yevtyfiyev, A.S. (2025). Sutnist' profesiynoyi pidhotovky maybutnikh mahistriv fizychnoyi kul'tury ta sportu do orhanizatsiyi ozdorovchykh i sportyvnykh zakhodiv [The essence of professional training of future masters of physical culture and sports for the organization of health and sports events]. *Imidzh*. 1(220). S. 36–39. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1\(220\)-36-39](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1(220)-36-39) [in Ukrainian]
6. Rybalko P. (2019). Osoblyvosti profesiynoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv fizychnoyi kul'tury do podal'shoi fakhovoyi diyal'nosti [Features of professional training of future teachers of physical culture for further professional activity]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnolohiyi*. 9 (93). S. 235–244. DOI: [10.24139/2312-5993/2019.09/235-244](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2019.09/235-244) [in Ukrainian]
7. Sushchenko, L. P., Dzhuryn's'kyy, P. B., Filatova, Z. I., Chustrak, A. P., Tsarenko, K. V., Ladyka, P. I. (2025). Osoblyvosti profesiynoyi pidhotovky maybutnikh mahistriv fizychnoyi kul'tury i sportu do naukovo-pedahohichnoyi diyal'nosti [Peculiarities of professional training of future masters of physical culture and sports for scientific and pedagogical activity]. *Naukovyy chasopys Ukrayins'koho derzhavnoho universytetu imeni Mykhayla Drahomanova. Seriya 15*. 11(198). S. 204–208. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11\(198\).41](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11(198).41) [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ХРИСТОВА Тетяна – доктор біологічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики фізичного виховання Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців, фізкультурно-оздоровча діяльність, фізична культура і спорт.

ОСАДЧЕНКО Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури та спорту Уманського національного університету.

Наукові інтереси: підготовка майбутнього вчителя фізичної культури, здоров'язбережувальне середовище.

ТУЛАЙДАН Вікторія – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Наукові інтереси: методика занять оздоровчим фітнесом зі студентською молоддю.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KHRYSTOVA Tetiana – Doctor of Biological Sciences, Professor, Professor of the Department of Theory and Methodology of Physical Education of Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of specialists, physical culture and health-improving activities, physical culture and sport.

OSADCHENKO Tetiana – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Physical Education and Sports Uman National University.

Scientific interests: training of future physical education teachers, health-preserving environment.

TULAYDAN Victoria – Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Physical Education, State University «Uzhhorod National University».

Scientific interests: methods of Health-Oriented Fitness Training for University Students.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2026 р.
Стаття прийнята до друку 01.09.2026 р.

УДК 37.013.42:004.738.5:159.955

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-224-553-557

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ГАЛІТА Ярослав –

доктор педагогічних наук, професор,
директор Комунального закладу «Гімназія «Ерудит»
Кропивницької міської ради»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0484-529X>
e-mail: yaroslavhaleta@ukr.net

**РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЇ
ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА**

У статті розкрито науково-методичні засади розвитку критичного мислення особистості в умовах тотальної цифровізації освіти та кіберсоціалізації соціуму. На основі аналізу суперечливого характеру віртуального простору крізь призму опозицій «свобода–контроль» та «безмежність–обмеженість» доведено, що критичне мислення виступає фундаментальним когнітивним щитом особистості від інформаційних маніпуляцій, деструктивного контенту та «духовних симулякрів». Актуальність дослідження зумовлена стрімким розширенням цифрового інформаційного середовища, посиленням впливу соціальних мереж, інтернет-медіа та алгоритмізованих інформаційних систем на процеси соціалізації особистості, що актуалізує потребу у формуванні здатності критично сприймати, аналізувати, перевіряти та інтерпретувати інформацію. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практична презентація науково-методичної моделі розвитку критичного мислення як важливого чинника безпечної кіберсоціалізації та інформаційного саморозвитку особистості. Проаналізовано суперечливий характер впливу віртуального простору на особистість крізь призму когнітивних опозицій «свобода–контроль» і «безмежність–обмеженість». Дійсно компаративний аналіз британської та американської моделей цифровізації освіти й на його основі запропоновано триетапну програму цифрової трансформації освітнього середовища. Обґрунтовано дидактичний потенціал моделі «віртуальної лабораторії» як інтерактивного середовища, яке завдяки трирівневій структурі завдань, комп'ютерному моделюванню та евристичному пошуку безпосередньо стимулює розвиток логічного, аналітичного і самокритичного мислення студентів. Емпірично верифіковано ефективність моделі розвитку здатності до інформаційного саморозвитку із використанням критерію конкордації Кендалла ($W = 0,604771$), що довело високий рівень узгодженості експертних оцінок.

Ключові слова: критичне мислення, кіберсоціалізація, цифровізація освіти, інформаційна культура, особистість, віртуальна лабораторія, інформаційний саморозвиток, коефіцієнт конкордації.

HALETA Yaroslav –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Director of the 'Erudit' Gymnasium, a municipal institution
of the Kropyvnytskyi City Council
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0484-529X>
e-mail: yaroslavhaleta@ukr.net

**DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING OF THE PERSONALITY IN THE PROCESS OF
CYBERSOCIALIZATION AND DIGITALIZATION OF SOCIETY**

This article explores the scientific and methodological foundations for the development of critical thinking in individuals against the backdrop of the total digitalisation of education and the cyber-socialisation of society. Based on an analysis the contradictory nature of virtual space through the prism of the oppositions 'freedom–control' and 'boundlessness–limitation', it is demonstrated that critical thinking acts as a fundamental cognitive shield for the individual against information manipulation, destructive content and 'spiritual simulacra'. The relevance of this study stems from the rapid expansion of the digital information environment and the growing influence of social networks, online media and algorithmic information systems on the processes of individual socialisation, which highlights the need to develop the